

บทที่ 4

ต้นทุนและผลตอบแทนจากการปลูกถั่วเหลืองในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

ข้อมูลที่ใช้ในการศึกษาการปลูกถั่วเหลืองเป็นข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Data) ที่ได้จากการสัมภาษณ์เกษตรกรผู้ปลูกถั่วเหลืองในเขตจังหวัดขอนแก่นและจังหวัดหนองคายในฤดูแล้งของปีการเพาะปลูก 2531/2532 วิธีการในการเลือกเกษตรกรตัวอย่าง ใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบง่าย โดยเกษตรกรตัวอย่างแต่ละรายจะต้องมีเนื้อที่เพาะปลูกอยู่ระหว่าง 2-10 ไร่ ต้นทุนการปลูกเฉลี่ยต่อไร่หาได้จากการนำปริมาณพื้นที่ที่เพาะปลูกถั่วเหลืองของเกษตรกรตัวอย่างมาหารต้นทุนรวมของแต่ละจังหวัด ต้นทุนการปลูกถั่วเหลืองที่คำนวณนี้เป็นต้นทุนของ 2 จังหวัดในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือ โดยใช้ตัวอย่างดังนี้

เกษตรกรผู้ปลูกถั่วเหลืองในฤดูแล้งที่จังหวัดขอนแก่นจำนวน 30 ราย
เกษตรกรผู้ปลูกถั่วเหลืองในฤดูแล้งที่จังหวัดหนองคายจำนวน 30 ราย
(รายละเอียดเนื้อที่การเพาะปลูกของเกษตรกรตัวอย่างแต่ละราย
กล่าวไว้ใน ภาคผนวก)

จากการสำรวจพบว่า เกษตรกรตัวอย่างจะทำการเพาะปลูกพืชปีละสองครั้ง โดยในฤดูการเพาะปลูกที่ 1 เกษตรกรตัวอย่างจะทำการเพาะปลูกข้าวนาปี ส่วนในฤดูการเพาะปลูกที่ 2 เกษตรกรตัวอย่างจะทำการเพาะปลูกถั่วเหลือง ระยะเวลาที่ใช้ในการเพาะปลูกถั่วเหลืองประมาณ 4 เดือน โดยเริ่มเพาะปลูกตั้งแต่เดือนมกราคม และเก็บเกี่ยวแล้วเสร็จในเดือนเมษายน จำนวนพื้นที่เพาะปลูกและผลผลิตที่ได้ของเกษตรกรตัวอย่างในแต่ละจังหวัดแสดงในตาราง 4.1

การศึกษาต้นทุนการปลูกถั่วเหลืองในเบื้องต้นนี้จะกล่าวถึงต้นทุนของเกษตรกรในจังหวัดขอนแก่น และจังหวัดหนองคาย จากนั้นจะทำการศึกษาถึงผลตอบแทนในการปลูกถั่วเหลืองของแต่ละจังหวัด

ตารางที่ 4.1 รายละเอียดจำนวนพื้นที่เพาะปลูกและผลผลิตที่ได้ของ
เกษตรกรตัวอย่างในจังหวัดขอนแก่นและจังหวัดหนองคาย

	<u>จังหวัดขอนแก่น</u>	<u>จังหวัดหนองคาย</u>
พื้นที่เพาะปลูกของเกษตรกร (ไร่)	215.25	224.63
พื้นที่เพาะปลูกของเกษตรกรเฉลี่ยต่อราย (ไร่)	7.18	7.49
ผลผลิตที่ได้ (กิโลกรัม)	66,834.30	47,901.58
ผลผลิตเฉลี่ยกิโลกรัมต่อไร่	310.50	213.25

ส่วนประกอบของต้นทุนการเพาะปลูกข้าวเหลือง

การศึกษาต้นทุนการเพาะปลูกข้าวเหลืองสามารถแยกต้นทุนตามความ
โน้มเอียงที่ต้นทุนนั้นจะเปลี่ยนแปลงไปตามปริมาณการผลิต ซึ่งแบ่งได้เป็น 2
ประเภทใหญ่ ๆ คือ

1. ต้นทุนผันแปร (Variable Cost)
2. ต้นทุนคงที่ (Fixed Cost)

ต้นทุนผันแปร หมายถึง ค่าใช้จ่ายต่าง ๆ ทั้งที่เป็นเงินสด* และ
ไม่เป็นเงินสด** ซึ่งค่าใช้จ่ายประเภทนี้เพิ่มขึ้นหรือลดลง โดยมีส่วนสัมพันธ์
โดยตรงกับปริมาณผลิต¹ หรือในที่นี้คือ การปลูกข้าวเหลือง ซึ่งนับตั้งแต่การ
เตรียมดินปลูกจนกระทั่งเก็บเกี่ยวและนวด ซึ่งได้แก่ค่าใช้จ่ายต่าง ๆ ดังนี้

*ค่าใช้จ่ายที่เป็นเงินสด หมายถึง ค่าใช้จ่ายของปัจจัยการปลูก
ต่าง ๆ ที่เกษตรกรซื้อหรือเข้ามาเป็นเงินสดหรือเงินเชื่อ

**ค่าใช้จ่ายที่ไม่เป็นเงินสด หมายถึง ค่าใช้จ่ายที่ได้จากการ
ประเมินการใช้ปัจจัยการปลูกต่าง ๆ ของเกษตรกรเอง หรือได้รับแจกมา
โดยถือตามราคาของสินค้าหรืออัตราค่าจ้างในท้องถิ่นนั้น

¹ เพ็ญแข สนิทวงศ์ ณ อยุธยา, การบัญชีต้นทุน (กรุงเทพมหานคร:
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2523) หน้า 16.

1. ค่าแรงงาน ทั้งที่เป็นเงินสดและไม่เป็นเงินสด ค่าแรงในส่วนที่เป็นเงินสดนั้นจะหมายถึงแรงงานจ้างทั้งที่เป็นแรงงานคนและแรงงานเครื่องจักร (จากการสำรวจพบว่าเกษตรกรไม่มีการใช้แรงงานสัตว์ในการปลูกถั่วเหลือง) แรงงานเครื่องจักรได้แก่ ค่าจ้างนวดโดยใช้เครื่องนวดค่าขนส่ง เป็นต้น ส่วนค่าแรงที่ไม่เป็นเงินสด จะหมายถึง แรงงานครอบครัว (แรงงานตนเอง) ซึ่งค่าแรงงานนั้นจะแยกแสดงรายละเอียดตามกิจกรรมที่กระทำ เริ่มตั้งแต่การเตรียมดิน ปลูก ดายหญ้าพรุนดิน ใส่ปุ๋ย พ่นยาปราบศัตรูพืชและวัชพืช ให้น้ำ เก็บเกี่ยว นวด ตาก บรรจุ และขนขาย ค่าจ้างแรงงานเฉลี่ยคนละ 40 บาทต่อวัน ยกเว้นค่าจ้างจัดยาปราบศัตรูพืชและวัชพืชคนละ 100 บาทต่อวัน ค่าแรงงาน (คน) คำนวณได้จากจำนวนวันงานที่ใช้ (Man-Day) คูณด้วยอัตราค่าจ้างแรงงานเฉลี่ยต่อคนต่อวัน จำนวนชั่วโมงทำงานของเกษตรกรที่ปลูกถั่วเหลืองจะตกวันละ 8 ชั่วโมง เริ่มตั้งแต่เช้า 7.00 น. ถึงตอนเย็น 17.00 น. โดยมีช่วงเวลาพักตอนเที่ยงประมาณสองชั่วโมง ในที่นี้ 1 วันงานจึงหมายถึงแรงงานคน 1 คน ทำงาน 8 ชั่วโมงใน 1 วัน

สำหรับค่าแรงงานเครื่องจักรจะคำนวณเฉลี่ยต่อไร่ในแต่ละกิจกรรมที่มีการใช้เครื่องจักร (เช่น รถไถ เครื่องนวด เป็นต้น) เกษตรกรผู้ปลูกถั่วเหลืองที่เลือกมาเป็นตัวอย่างส่วนใหญ่จะมีรถไถเดินตามเป็นของตนเอง และจะใช้เครื่องจักรนั้นในการสูบน้ำด้วย แต่เกษตรกรทุกรายจะไม่มีเครื่องนวดถั่วเหลืองเป็นของตนเอง ซึ่งเกษตรกรส่วนใหญ่จะต้องว่าจ้างนายทุนผู้รับซื้อถั่วเหลืองนวดให้ ค่าจ้างที่เกิดขึ้นนี้จึงถือว่าเป็นค่าแรงงานคนส่วนหนึ่ง และค่าแรงงานเครื่องจักรอีกส่วนหนึ่ง

2. ค่าวัสดุการเกษตร เป็นวัสดุสิ้นเปลืองที่ใช้ไปเพื่อการปลูกถั่วเหลือง ได้แก่ ค่าเมล็ดพันธุ์ ค่าเชื้อโรโซเบียม ค่าปุ๋ย ค่ายาปราบศัตรูพืชและวัชพืช ค่าน้ำมันเชื้อเพลิง และค่าอุปกรณ์การเกษตร ค่าวัสดุการเกษตรนี้ส่วนใหญ่จะเป็นค่าใช้จ่ายที่เป็นเงินสด ยกเว้นค่าเมล็ดพันธุ์และค่ายาปราบศัตรูพืชและวัชพืช ซึ่งจะมีทั้งค่าใช้จ่ายที่เป็นเงินสดและไม่เป็นเงินสด ในกรณีที่เป็นการใช้จ่ายที่เป็นเงินสด หมายถึง การที่เกษตรกรซื้อหามาใช้เอง ส่วนในกรณีที่ไม่มีเงินสดนั้น

หมายถึง การที่เกษตรกรได้รับแจกหรือซื้อมาในราคาต่ำกว่าท้องตลาด จาก
ทางกรมส่งเสริมการเกษตร ซึ่งจะประเมินเป็นค่าใช้จ่ายหรือต้นทุนในการปลูก
ถั่วเหลืองโดยใช้ราคาต่อหน่วยที่ซื้อขายกันคุณด้วยปริมาณที่ได้รับแจกหรือปริมาณ
ที่ได้ส่วนลด

3. ค่าใช้จ่ายอื่น ๆ หมายถึง ค่าใช้จ่ายต่าง ๆ ที่นอกเหนือ
จากค่าแรงงานและค่าวัสดุการเกษตรที่จ่ายไปเพื่อการปลูกถั่วเหลือง ซึ่งได้แก่

3.1 ค่าซ่อมแซมเครื่องมืออุปกรณ์การเกษตร ค่าใช้จ่ายนี้
คำนวณได้จากการนำเอาค่าซ่อมแซมทั้งปีของเครื่องมืออุปกรณ์การเกษตรที่
เกษตรกรเป็นเจ้าของ และต้องเป็นเครื่องมืออุปกรณ์การเกษตรที่ใช้ในการ
ปลูกถั่วเหลือง คุณด้วยเปอร์เซ็นต์การใช้งานในการปลูกถั่วเหลือง ทั้งนี้
เนื่องจากเครื่องมืออุปกรณ์การเกษตรส่วนใหญ่มีการใช้งาน 2 ฤดู
การเพาะปลูกต่อปี จึงแบ่งค่าใช้จ่ายซ่อมแซมนี้ตามเปอร์เซ็นต์การใช้งาน
กับพืชนั้น ๆ อนึ่งการซ่อมแซมนี้จะต้องมีผลต่อการยืดอายุการใช้งานของ
เครื่องมืออุปกรณ์นั้น ๆ

3.2 ค่าเสียโอกาสเงินลงทุนผันแปร เป็นค่าใช้จ่ายที่ไม่เป็น
เงินสด คิดจากค่าใช้จ่ายผันแปรที่เป็นเงินสด แต่ไม่รวมดอกเบี้ยเงินกู้ยืม
โดยประเมินในอัตราร้อยละ 9.50 ต่อปี ตามอัตราดอกเบี้ยเงินฝากธนาคาร
ในขณะที่ทำการสำรวจ ซึ่งคิดตามระยะเวลาตั้งแต่เริ่มปลูกจนสามารถขายได้
รวมเป็นเวลา 4 เดือน สาเหตุที่ไม่นำค่าใช้จ่ายที่ไม่เป็นเงินสดมารวมคิด
ค่าเสียโอกาสเงินลงทุนผันแปรด้วย เนื่องจากค่าใช้จ่ายที่ไม่เป็นเงินสดก็
เปรียบเสมือนเป็นต้นทุนค่าเสียโอกาสอยู่แล้ว

3.3 ดอกเบี้ยเงินกู้ยืม เป็นค่าใช้จ่ายที่เป็นเงินสดที่เกษตรกร
ต้องจ่ายในรายได้ที่กู้ยืมเงินมาเพื่อใช้จ่ายในระหว่างการเพาะปลูก ดอกเบี้ย
เงินกู้ยืมนี้คำนวณจากยอดเงินที่ได้จ่ายไปจริงจากการกู้ยืมเงินจากแหล่งเงิน
กู้ยืมต่าง ๆ เช่น ธนาคารพาณิชย์ของรัฐและเอกชน และญาติพี่น้อง เป็นต้น
ส่วนระยะเวลาที่ใช้ในการคำนวณจะเริ่มคิดตั้งแต่วันที่ที่กู้จนถึงวันที่จ่ายชำระ
เงินกู้ยืมคืนเจ้าหนี้ เกษตรกรสามารถจ่ายต้นเงินกู้ยืมครบถ้วนภายหลัง
จากการเก็บเกี่ยวและได้รับเงินค่าขายถั่วเหลือง

ต้นทุนคงที่ หมายถึง ค่าใช้จ่ายที่เกิดขึ้นคงที่สำหรับการปลูกถั่วเหลือง ค่าใช้จ่ายประเภทนี้มีลักษณะเป็นจำนวนคงที่สำหรับปริมาณการผลิต ณ ระดับหนึ่ง และภายในระดับการผลิตนั้นไม่ว่าปริมาณการผลิตจะเพิ่มขึ้นหรือลดลง ค่าใช้จ่ายประเภทนี้จะมีจำนวนคงที่ ดังนั้นต้นทุนต่อหนึ่งหน่วยผลผลิตของค่าใช้จ่ายประเภทนี้จะลดลงเมื่อปริมาณการผลิตเพิ่มขึ้น และในทางกลับกัน ต้นทุนต่อหนึ่งหน่วยผลผลิตจะสูงขึ้นเมื่อปริมาณการผลิตลดลง² ค่าใช้จ่ายต้นทุนคงที่มีดังนี้

1. ค่าใช้ที่ดิน เป็นต้นทุนที่เกิดขึ้นทั้งในรูปแบบเงินสดและไม่ใช้เงินสด ในกรณีที่เป็นเงินสด คือ ค่าเช่าที่นาที่เกษตรกรต้องจ่ายให้แก่เจ้าของที่ เนื่องจากเกษตรกรไม่มีที่ดินทำกินเป็นกรรมสิทธิ์ของตนเอง ส่วนกรณีที่ไม่ใช้เงินสด คือ ค่าใช้จ่ายที่คำนวณหรือประเมินขึ้นจากต้นทุนเสียโอกาสที่เกษตรกรเจ้าของที่ควรจะได้รับจากการใช้ประโยชน์หรือได้ใช้ที่ดินดังกล่าวนี้ให้ผู้อื่นเช่า ดังนั้นต้นทุนค่าเสียโอกาสหรืออีกนัยหนึ่งคือ ค่าใช้ที่ดินของเกษตรกรที่มีที่ดินเป็นกรรมสิทธิ์ของตนเองจึงคำนวณหรือประเมินขึ้นจากอัตราค่าเช่าที่ดินในท้องถิ่นเดียวกัน จากการสอบถามเกษตรกรผู้เช่าที่นาทราบว่า ค่าเช่าที่นาที่เกษตรกรต้องจ่ายให้กับเจ้าของที่นั้นได้รวมค่าภาษีที่ดินไว้ในค่าเช่าเรียบร้อยแล้ว ภาระค่าภาษีที่ดินจึงตกกับผู้เช่า ในการวิจัยนี้จึงขอแสดงค่าภาษีที่ดินรวมอยู่ในค่าเช่าหรือค่าใช้จ่ายที่ดิน

2. ค่าเสื่อมราคาเครื่องมืออุปกรณ์การเกษตร เป็นค่าใช้จ่ายคงที่ที่เกิดขึ้นและไม่เป็นเงินสด ในการศึกษาต้นทุนการปลูกถั่วเหลืองนี้จะคำนวณค่าเสื่อมราคาโดยวิธีเส้นตรง (Straight-Line Method) ซึ่งคำนวณจากมูลค่าเมื่อซื้อของเครื่องมือและอุปกรณ์การเกษตรที่ใช้ในการปลูกถั่วเหลือง หักด้วยมูลค่าซากแล้วหารด้วยอายุการใช้งานของเครื่องมืออุปกรณ์การเกษตรแล้วคูณด้วยเปอร์เซ็นต์การใช้งานกับถั่วเหลือง ในที่นี้มูลค่าซากมีค่าเท่ากับ 5 เปอร์เซ็นต์ของมูลค่าทรัพย์สิน เปอร์เซ็นต์ในการใช้งานในการปลูกถั่วเหลืองเท่ากับ 4 เดือน

² เรืองเดียวกัน

3. ค่าเสียโอกาสเงินลงทุนคงที่เป็นค่าใช้จ่ายที่ไม่เป็นเงินสด ตัดจากค่าใช้จ่ายคงที่ที่เป็นเงินสด โดยประเมินในอัตราร้อยละ 9.50 ต่อปี ตามอัตราดอกเบี้ยเงินฝากธนาคารในขณะที่ทำการสำรวจ ซึ่งคิดตามระยะเวลาตั้งแต่เริ่มปลูกจนสามารถขายได้ รวมเป็นเวลา 4 เดือน

ต้นทุนการปลูกกล้วยเหลืองของเกษตรกรในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

สำหรับต้นทุนการปลูกกล้วยเหลืองจะศึกษาโดยแยกเป็นต้นทุนของเกษตรกรในเขตจังหวัดขอนแก่นและจังหวัดหนองคาย ซึ่งเกษตรกรทั้ง 2 จังหวัดนิยมปลูกกล้วยเหลืองพันธุ์ สจ.5 เป็นส่วนใหญ่

ต้นทุนการปลูกกล้วยเหลืองของเกษตรกรในเขตจังหวัดขอนแก่น

ต้นทุนการปลูกกล้วยเหลืองของเกษตรกรในจังหวัดขอนแก่น ในปีการเพาะปลูก 2531/2532 เฉลี่ยไร่ละ 1,321.31 บาท (ตารางที่ 4.2) ประกอบด้วยต้นทุนที่เป็นเงินสดเฉลี่ยไร่ละ 768.12 บาท และต้นทุนที่ไม่เป็นเงินสดเฉลี่ยไร่ละ 553.19 บาท ในที่นี้เกษตรกรมีผลผลิตเฉลี่ยไร่ละ 310.50 กิโลกรัม คิดเป็นต้นทุนการปลูกเฉลี่ยกิโลกรัมละ 4.25 บาท โดยมีรายละเอียดดังนี้

1. ต้นทุนผันแปร ได้แก่ ค่าแรงงานในการเตรียมดินจนถึงเก็บเกี่ยว และขนขาย ค่าวัสดุการเกษตร และค่าใช้จ่ายอื่น ๆ ต้นทุนผันแปรนี้เฉลี่ยไร่ละ 1,125.01 บาท คิดเป็นร้อยละ 85.14 ของต้นทุนทั้งหมด ประกอบด้วยต้นทุนผันแปรที่เป็นเงินสดเฉลี่ยไร่ละ 763.70 บาท และต้นทุนผันแปรที่ไม่เป็นเงินสดเฉลี่ยไร่ละ 361.31 บาท ต้นทุนผันแปรเฉลี่ยกิโลกรัมละ 3.62 บาท รายละเอียดต้นทุนผันแปรมีดังนี้

1.1 ค่าแรงในการเตรียมดินปลูกจนถึงเก็บเกี่ยวและขนขาย แรงงานที่ใช้มีทั้งแรงงานของคนและแรงงานเครื่องจักร มีค่าแรงเฉลี่ยไร่ละ 619.20 บาท คิดเป็นร้อยละ 46.86 ของต้นทุนทั้งหมด ประกอบด้วยค่าแรงที่เป็นเงินสด เฉลี่ยไร่ละ 319.21 บาท และค่าแรงที่ไม่เป็นเงินสด เฉลี่ยไร่ละ 299.99 บาท ค่าแรงในการเตรียมดินปลูกจนถึงเก็บเกี่ยว และขนขาย ประกอบด้วย (ตารางที่ 4.3)

ตารางที่ 4.2 ต้นทุนการปลูกข้าวเหลืองในฤดูแล้งต่อไร่ และต่อกิโลกรัม ของเกษตรกรในจังหวัดขอนแก่น
ปีการเพาะปลูก 2531/2532 (หน่วย:บาท)

รายการ	ต้นทุนที่เป็น เงินสด	ต้นทุนที่ไม่เป็น เงินสด	ต้นทุนรวม	คิดเป็นร้อยละ ของต้นทุนทั้งหมด
ต้นทุนผันแปร	763.70	361.31	1,125.01	85.14
1. ค่าแรงในการเตรียมดินถึงเก็บเกี่ยว	319.21	299.99	619.20	46.86
-เตรียมดิน	26.68	45.67	72.35	5.47
-ปลูก	72.26	66.48	138.74	10.50
-ดายหญ้าพรวนดิน	8.36	38.37	46.73	3.54
-ใส่ปุ๋ย	0.74	10.31	11.05	0.84
-พ่นยาปราบศัตรูพืชและวัชพืช	10.07	21.63	32.33	2.44
-ให้น้ำ	0.00	10.15	10.15	0.77
-เก็บเกี่ยว	85.48	86.08	171.56	12.98
-นวดและบรรจุกระสอบ	105.56	20.72	126.28	9.56
-ขนเก็บและขนขาย	9.43	0.58	10.01	0.76
2. ค่าวัสดุการเกษตร	419.76	37.57	457.33	34.61
-ค่าเมล็ดพันธุ์	246.41	6.78	253.19	19.16
-ค่าปุ๋ย	84.22	0.00	84.22	6.37
-ค่ายาปราบศัตรูพืชและวัชพืช	32.48	30.79	63.27	4.79
-ค่าน้ำมันเชื้อเพลิง	22.42	0.00	22.42	1.70
-ค่าอุปกรณ์การเกษตร	15.51	0.00	15.51	1.17
-ค่าเชื้อโรโซเปียม	18.72	0.00	18.72	1.42

ตารางที่ 4.2 (ต่อ)

รายการ	ต้นทุนที่เป็น เงินสด	ต้นทุนที่ไม่เป็น เงินสด	ต้นทุนรวม	คิดเป็นร้อยละ ของต้นทุนทั้งหมด
3. อื่น ๆ	24.73	23.75	48.48	3.67
-ค่าซ่อมแซมอุปกรณ์การเกษตร	21.54	0.00	21.54	1.63
-ค่าเสียโอกาสเงินลงทุนผันแปร	0.00	23.75	23.75	1.80
-ค่าดอกเบี้ยเงินกู้ยืม	3.19	0.00	3.19	0.24
ต้นทุนคงที่	4.42	191.88	196.30	14.86
-ค่าใช้ที่ดิน	4.42	95.58	100.00	7.57
-ค่าเสื่อมราคาอุปกรณ์การเกษตร	0.00	96.16	96.16	7.28
-ค่าเสียโอกาสเงินลงทุนคงที่	0.00	0.14	0.14	0.01
ต้นทุนทั้งหมดต่อไร่	768.12	553.19	1,321.31	100.00
ผลผลิตต่อไร่ (กิโลกรัม)			310.50	
ต้นทุนทั้งหมดเฉลี่ยต่อกิโลกรัม			4.25	
ต้นทุนผันแปรเฉลี่ยต่อกิโลกรัม			3.62	
ต้นทุนคงที่เฉลี่ยต่อกิโลกรัม			0.63	

ตารางที่ 4.3 รายละเอียดค่าแรงที่เป็นเงินสด และค่าแรงที่ไม่เป็นเงินสดเฉลี่ยต่อไร่ ของการปลูกข้าวเหลืองฤดูแล้ง ปีการเพาะปลูก 2531/2532 ของเกษตรกรตัวอย่างในเขต จังหวัดขอนแก่น

รายการ	แรงงานจ้าง (เงินสด)		ค่าแรงที่เป็น แรงงานจ้าง (บาท) (3)=(1)x(2)	แรงงานครอบครัวและแรงงาน แลกเปลี่ยน (ไม่เป็นเงินสด)		ค่าแรงที่ไม่เป็น เงินสด (บาท) (6)=(4)x(5)	ร้อยละของค่าแรง ที่เป็นเงินสดต่อ ค่าแรงทั้งหมด (7)	ร้อยละของค่าแรง ที่ไม่เป็นเงินสดต่อ ค่าแรงทั้งหมด (8)
	จำนวนวันงาน (วัน) (1)	ค่าจ้างเฉลี่ย ต่อวัน (บาท) (2)		จำนวนวันงาน (วัน) (4)	ค่าจ้างเฉลี่ยต่อ วัน (บาท) (5)			
ค่าแรงในการเตรียมดิน	0.6670	40.00	26.68	1.1418	40.00	45.67	4.31	7.38
ค่าแรงในการปลูก	1.8065	40.00	72.26	1.6620	40.00	66.48	11.67	10.74
ค่าแรงในการดายหญ้า พรวนดิน	0.2090	40.00	8.36	0.9593	40.00	38.37	1.35	6.20
ค่าแรงในการใส่ปุ๋ย	0.0185	40.00	0.74	0.2578	40.00	10.31	0.12	1.67
ค่าแรงในการพ่นยาปราบศัตรูพืชและวัชพืช	0.1070	100.00	10.70	0.2163	100.00	21.63	1.73	3.49
ค่าแรงในการให้น้ำ	0.0000	40.00	0.00	0.2538	40.00	10.15	0.00	1.64
ค่าแรงในการเก็บเกี่ยว	2.1370	40.00	85.48	2.1520	40.00	86.08	13.81	13.90
ค่าแรงในการวัดและบรรจุกระสอบ	2.6390	40.00	105.56	0.5180	40.00	20.72	17.05	3.35
ค่าแรงในการขนเก็บและขนขาย	0.2358	40.00	9.43	0.0145	40.00	0.58	1.52	0.09
			319.21			299.99	51.55	48.45

1.1.1 ค่าแรงในการเตรียมดิน การปลูกถั่วเหลืองใน
ฤดูแล้งในพื้นที่เขตชลประทานจะสามารถทำได้ทั้งไม่เตรียมดิน และเตรียมดิน
ในกรณีที่ปลูกแบบไม่มีการเตรียมดิน เกษตรกรจะปลูกในตอซึ่งข้าว ในกรณีที่
มีการเตรียมดิน ซึ่งใช้มากในพื้นที่ที่มีดินเหนียว จะมีการไถพรวนให้ดินแตก
เป็นก้อนเล็ก ๆ ก่อน และจะมีการยกแปลงและทำร่องน้ำ

จากการสำรวจพบว่าเกษตรกรตัวอย่างทุกราย
จะใช้วิธีปลูกแบบมีการเตรียมดินก่อน ค่าแรงในการเตรียมดินจะเป็นค่า
แรงงานคนเป็นส่วนใหญ่ ซึ่งก็คือแรงงานของเกษตรกรที่มีรถไถเป็นของตนเอง
ซึ่งมีอยู่ 23 ราย จากตัวอย่าง 30 ราย ส่วนที่เหลืออีก 7 ราย เป็นแรงงาน
เครื่องจักรซึ่งเป็นค่าแรงที่เกิดจากการว่าจ้าง และผู้รับจ้างจะนำรถไถ
ของตนมาไถให้โดยคิดค่ารับจ้างไถในอัตราไร่ละ 200 บาท จากการศึกษาพบ
ว่าค่าแรงในการเตรียมดิน เฉลี่ยไร่ละ 72.35 บาท คิดเป็นร้อยละ 5.47
ของต้นทุนทั้งหมด ประกอบด้วยค่าแรงในการเตรียมดินที่เป็นเงินสดเฉลี่ยไร่ละ
26.68 บาท โดยใช้แรงงานจ้างเท่ากับ 0.667 วันงาน (Man-Day)
ค่าแรงในส่วนที่ไม่เป็นเงินสดเฉลี่ยไร่ละ 45.67 บาท โดยใช้แรงงาน
ครอบครัวเท่ากับ 1.1418 วันงาน

1.1.2 ค่าแรงในการปลูก จากการศึกษาพบว่า
เกษตรกรตัวอย่างในจังหวัดขอนแก่นทุกรายจะปลูกถั่วเหลืองโดยวิธีการหยอด
เมล็ดพันธุ์ลงในหลุม ซึ่งวิธีนี้เกษตรกรได้รับคำแนะนำจากเกษตรอำเภอว่าจะ
สามารถให้ผลผลิตสูงกว่าการปลูกด้วยวิธีอื่น และจะประหยัดต้นทุนได้มากกว่า
ค่าแรงในการปลูกเฉลี่ยไร่ละ 138.74 บาท คิดเป็นร้อยละ 10.50
ของต้นทุนทั้งหมด ประกอบด้วยค่าแรงในการปลูกที่เป็นเงินสด เฉลี่ยไร่ละ
72.26 บาท โดยใช้แรงงานจ้างเท่ากับ 1.8065 วันงาน ค่าแรงในส่วนที่
ไม่เป็นเงินสดเฉลี่ยไร่ละ 66.48 บาท โดยใช้แรงงานครอบครัวเท่ากับ
1.662 วันงาน

1.1.3 ค่าแรงในการดายหญ้าพรวนดิน เกษตรกร
บางส่วนจะมีการดายหญ้าและพรวนดินในแปลงถั่วเหลืองด้วย ถึงแม้จะมี
การพ่นยาปราบวัชพืชแล้ว เนื่องจากยาปราบวัชพืชไม่สามารถควบคุมวัชพืช
ได้ทั่วถึง และมีเกษตรกรบางส่วนจะใช้วิธีการดายหญ้าพรวนดินทดแทนการ

พ่นยาปราบวัชพืช เนื่องจากเกษตรกรเหล่านั้นไม่มีทุนเพียงพอ ค่าแรงในการดายหญ้า พรวนดิน เฉลี่ยไร่ละ 46.73 บาท คิดเป็นร้อยละ 3.54 ของต้นทุนทั้งหมด ประกอบด้วยค่าแรงในการดายหญ้า พรวนดินที่เป็นเงินสดเฉลี่ยไร่ละ 8.36 บาท โดยใช้แรงงานจ้างเท่ากับ 0.209 วันงาน ค่าแรงในส่วนที่ไม่เป็นเงินสดเฉลี่ยไร่ละ 38.37 บาท โดยใช้แรงงานครอบครัวเท่ากับ 0.9593 วันงาน

1.1.4 ค่าแรงในการใส่ปุ๋ย เกษตรกรตัวอย่างทุกราย จะมีการใส่ปุ๋ย ซึ่งสูตรของปุ๋ยที่ใส่ส่วนใหญ่จะเหมือน ๆ กันตามคำแนะนำของเกษตรอำเภอ ส่วนปริมาณที่ใส่จะแตกต่างกันไปตามเงินทุนของแต่ละราย การใส่ปุ๋ยจะใส่ในแปลงถั่วเหลืองที่มีการเตรียมดินแล้ว โดยใช้วิธีการหว่านปุ๋ยลงในแปลงก่อนการหยอดเมล็ดพันธุ์ถั่วเหลือง 1-2 วัน ค่าแรงในการใส่ปุ๋ยเฉลี่ยไร่ละ 11.05 บาท คิดเป็นร้อยละ 0.84 ของต้นทุนทั้งหมด ประกอบด้วยค่าแรงในการใส่ปุ๋ยที่เป็นเงินสด เฉลี่ยไร่ละ 0.74 บาท โดยใช้แรงงานจ้างเท่ากับ 0.0185 วันงาน ค่าแรงในส่วนที่ไม่เป็นเงินสด เฉลี่ยไร่ละ 10.31 บาท โดยใช้แรงงานครอบครัว 0.2578 วันงาน

1.1.5 ค่าแรงในการพ่นยาปราบศัตรูพืชและวัชพืช แรงงานที่ใช้ส่วนใหญ่จะเป็นแรงงานในครอบครัว เพราะว่าค่าแรงในการพ่นยานี้ค่อนข้างสูง และแรงงานค่อนข้างหายาก เนื่องจากเกรงว่าจะเกิดอันตรายจากการสูดดมยาปราบศัตรูพืชและวัชพืชเข้าไป ดังนั้นต้นทุนค่าแรงที่เกิดในส่วนนี้จึงเป็นค่าแรงที่ไม่เป็นเงินสดเป็นส่วนใหญ่ ค่าแรงในการพ่นยาปราบศัตรูพืชและวัชพืชเฉลี่ยไร่ละ 32.33 บาท คิดเป็นร้อยละ 2.44 ของต้นทุนทั้งหมด โดยมีส่วนที่เป็นเงินสดเฉลี่ยไร่ละ 10.70 บาท คิดเป็นแรงงานจ้างเท่ากับ 0.107 วันงาน เป็นค่าแรงที่ไม่เป็นเงินสดเฉลี่ยไร่ละ 21.63 บาท คิดเป็นแรงงานครอบครัวเท่ากับ 0.2163 วันงาน

1.1.6 ค่าแรงในการให้น้ำ เป็นค่าแรงในการควบคุมดูแลระดับน้ำในแปลงถั่วเหลือง โดยเกษตรกรจะเปิดประตูน้ำเพื่อระบายน้ำจากคลองชลประทานเข้าสู่แปลงถั่วเหลือง เมื่อระดับน้ำในแปลงมีมากพอกับความต้องการของถั่วเหลืองก็จะปิดประตูน้ำ จากการสำรวจพบว่า เกษตรกรจะต้องเปิดปิดประตูน้ำเฉลี่ยประมาณ 4 ครั้งโดยแรงงานที่ใช้ในส่วนนี้เป็น

แรงงานในครอบครัวทั้งหมด ดังนั้นค่าแรงในการให้น้ำจึงเป็นต้นทุนที่ไม่เป็นเงินสดทั้งหมดโดยมีค่าแรงเฉลี่ยไร่ละ 10.15 บาท คิดเป็นร้อยละ 0.77 ของต้นทุนทั้งหมด โดยใช้แรงงานครอบครัวเท่ากับ 0.2538 วันงาน

1.1.7 ค่าแรงในการเก็บเกี่ยว เกษตรกรจะเริ่มเก็บเกี่ยวข้าวเหลืองเมื่อฝักแก่เต็มที่โดยจะสังเกตได้จากใบจะเปลี่ยนเป็นสีเหลือง และฝักเปลี่ยนเป็นสีน้ำตาล จากการวิจัยพบว่าเกษตรกรตัวอย่างทุกรายในจังหวัดขอนแก่นจะใช้แรงงานคนในการเก็บเกี่ยว ไม่มีการใช้เครื่องจักรกลเก็บเกี่ยวเลย ต้นทุนในการเก็บเกี่ยวเฉลี่ยไร่ละ 171.56 บาท คิดเป็นร้อยละ 12.98 ของต้นทุนทั้งหมด และคิดเป็นร้อยละ 27.71 ของต้นทุนค่าแรงทั้งหมดต่อไร่ นับเป็นต้นทุนค่าแรงที่สูงที่สุดเมื่อเทียบกับค่าแรงในกิจกรรมอื่น ๆ ส่วนประกอบของต้นทุนค่าแรงนี้ประกอบด้วยต้นทุนที่เป็นเงินสดเฉลี่ยไร่ละ 85.48 บาท โดยมีแรงงานจ้างเท่ากับ 2.137 วันงาน และต้นทุนที่ไม่เป็นเงินสดเฉลี่ยไร่ละ 86.08 บาท โดยใช้แรงงานครอบครัวเท่ากับ 2.152 วันงาน

1.1.8 ค่าแรงในการนวดและบรรจุกระสอบ จากการวิจัยพบว่าหลังจากเกษตรกรเก็บเกี่ยวข้าวเหลืองแล้วจะนำมาผึ่งแดดไว้ประมาณ 1-2 วัน ทั้งนี้เพื่อให้ฝักแห้ง สะดวกในการนวด ซึ่งการนวดข้าวเหลืองนั้นสามารถทำได้หลายวิธี แต่เกษตรกรตัวอย่างในจังหวัดขอนแก่นทุกรายจะนวดข้าวเหลืองด้วยเครื่องนวด โดยจะจ้างพ่อค้าที่มารับซื้อข้าวเหลือง ซึ่งมีเครื่องนวดมาด้วยนวดให้ โดยเกษตรกรจะจ่ายเงินสดให้พ่อค้าเหล่านั้น หลังจากได้เมล็ดข้าวเหลืองมาแล้ว เกษตรกรจะนำมาบรรจุกระสอบเพื่อสะดวกในการขนย้าย โดยพ่อค้าผู้รับซื้อข้าวเหลืองจะเป็นผู้นำกระสอบเปล่ามาให้ใส่ ในที่นี้จึงไม่มีต้นทุนค่ากระสอบ สำหรับค่าแรงในการนวดและบรรจุกระสอบเฉลี่ยไร่ละ 126.28 บาท คิดเป็นร้อยละ 9.56 ของต้นทุนทั้งหมด ในจำนวนนี้ประกอบด้วยค่าแรงที่เป็นเงินสดเฉลี่ยไร่ละ 105.56 บาท โดยมีการใช้แรงงานว่าจ้าง 2.639 วันงาน และค่าแรงที่ไม่เป็นเงินสดเฉลี่ยไร่ละ 20.72 บาท โดยมีการใช้แรงงานครอบครัว 0.518 วันงาน

1.1.9 ค่าแรงในการขนเก็บและขนขาย หลังจากที่ขวด
แก้วเหลืองและบรรจุกระสอบเสร็จแล้ว เกษตรกรส่วนใหญ่จะขายแก้วเหลือง
ให้กับพ่อค้าที่มารับซื้อทันที และจะมีเกษตรกรบางรายยังไม่ขายแก้วเหลืองทันที
แต่จะขนเมล็ดแก้วเหลืองไปเก็บไว้ก่อน ทั้งนี้เพื่อรอให้ราคาแก้วเหลืองดีขึ้นจึง
ค่อยขนออกมาขาย จากการวิจัยพบว่า ค่าแรงในการขนเก็บและขนขาย
ส่วนใหญ่จะใช้แรงงานคนโดยคิดค่าแรงในการขนกระสอบละ 5 บาท สำหรับ
ค่าแรงในการขนเก็บและขนขายเฉลี่ยไร่ละ 10.01 บาท คิดเป็นร้อยละ
0.76 ของต้นทุนทั้งหมด ประกอบด้วยค่าแรงที่เป็นเงินสดเฉลี่ยไร่ละ 9.43
บาท โดยมีการใช้แรงงานว่าจ้าง 0.2358 วันงาน และค่าแรงที่ไม่เป็น
เงินสดเฉลี่ยไร่ละ 0.58 บาท โดยมีการใช้แรงงานครอบครัว 0.0145
วันงาน

1.2 ค่าวัสดุการเกษตร เป็นค่าใช้จ่ายที่ใช้สิ้นเปลืองไปกับ
การปลูกแก้วเหลือง ได้แก่ ค่าเมล็ดพันธุ์ ค่าปุ๋ย ค่ายาปราบศัตรูพืชและวัชพืช
ค่าน้ำมันเชื้อเพลิง ค่าอุปกรณ์การเกษตร ค่าซื้อไรโซเบียม ซึ่งส่วนมากจะเป็น
ค่าใช้จ่ายที่เป็นเงินสด ยกเว้นค่าเมล็ดพันธุ์และค่ายาปราบศัตรูพืชและวัชพืช
จะมีส่วนหนึ่งเป็นค่าใช้จ่ายที่ไม่เป็นเงินสด เนื่องจากได้รับความช่วยเหลือ
แบบให้เปล่าจาก กรมส่งเสริมการเกษตร จากการสำรวจพบว่าค่าวัสดุ
การเกษตรเฉลี่ยไร่ละ 457.33 บาท คิดเป็นร้อยละ 34.61 ของต้นทุน
ทั้งหมด ประกอบด้วยค่าใช้จ่ายที่เป็นเงินสดเฉลี่ยไร่ละ 419.76 บาท
ค่าใช้จ่ายที่ไม่เป็นเงินสดเฉลี่ยไร่ละ 37.57 บาท โดยมีรายละเอียดดังนี้

1.2.1 ค่าเมล็ดพันธุ์ ค่าเมล็ดพันธุ์จะมีทั้งค่าใช้จ่าย
ที่เป็นเงินสดและค่าใช้จ่ายที่ไม่เป็นเงินสด ซึ่งในส่วนของค่าใช้จ่ายที่ไม่เป็น
เงินสดเกิดขึ้นเนื่องจาก มีเกษตรกรบางรายได้รับแจกเมล็ดพันธุ์แก้วเหลือง
หรือซื้อเมล็ดพันธุ์แก้วเหลืองในราคาที่ต่ำกว่าราคาตลาดจาก กรมส่งเสริม
การเกษตร โดยเมล็ดพันธุ์แก้วเหลืองในจังหวัดขอนแก่นมีราคาขายเฉลี่ย
กิโลกรัมละ 12.68 บาท ดังนั้นค่าต้นทุนเมล็ดพันธุ์เฉลี่ยไร่ละ 253.19 บาท
คิดเป็นร้อยละ 19.16 ของต้นทุนทั้งหมด ประกอบด้วยต้นทุนส่วนที่เป็นเงินสด
เฉลี่ยไร่ละ 246.41 บาท และต้นทุนที่ไม่เป็นเงินสดเฉลี่ยไร่ละ 6.78 บาท

1.2.2 ค่าปุ๋ย จากการสำรวจพบว่า เกษตรกรตัวอย่าง ในจังหวัดขอนแก่น มีการใช้ปุ๋ยเฉลี่ยต่อไร่ในอัตราที่ค่อนข้างต่ำ ทั้งนี้เนื่อง มาจากปุ๋ยมีราคาค่อนข้างแพง และพบว่าเกษตรกรส่วนใหญ่จะใช้ปุ๋ยสูตร เดียวกัน เพราะว่าได้รับคำแนะนำจากเกษตรกรตำบลเหมือน ๆ กัน ค่าปุ๋ยนี้ จะมีเฉพาะค่าใช้จ่ายที่เป็นเงินสดเท่านั้น โดยมีต้นทุนค่าปุ๋ยเฉลี่ยไร่ละ 84.22 บาท คิดเป็นร้อยละ 6.37 ของต้นทุนทั้งหมด

1.2.3 ค่ายาปราบศัตรูพืชและวัชพืช จากการสำรวจ พบว่าเกษตรกรส่วนมากมีการใช้ยาปราบศัตรูพืชและวัชพืช เนื่องจากมีแมลง รบกวนแปลงถั่วเหลือง และยาปราบศัตรูพืชที่ใช้จะเหมือน ๆ กันตามคำแนะนำ จากเกษตรกรตำบล ส่วนยาปราบวัชพืชพบว่ามีการใช้กันค่อนข้างน้อยราย ส่วนใหญ่จะกำจัดวัชพืชโดยวิธีการดายหญ้าพรวนดินแทน ค่าใช้จ่ายยาปราบศัตรู พืชและวัชพืชเฉลี่ยไร่ละ 63.27 บาท คิดเป็นร้อยละ 4.79 ของต้นทุนทั้งหมด ซึ่งประกอบด้วยค่าใช้จ่ายที่เป็นเงินสดเฉลี่ยไร่ละ 32.48 บาท และค่าใช้จ่าย ที่ไม่เป็นเงินสดเฉลี่ยไร่ละ 30.79 บาท ค่าใช้จ่ายที่ไม่เป็นเงินสดเหล่านี้เป็น ค่ายาที่ได้รับแจกจากทางการหรือซื้อจากทางการในราคาต่ำกว่าราคาตลาด

1.2.4 ค่าน้ำมันเชื้อเพลิง ค่าใช้จ่ายน้ำมันนี้จะเกิดขึ้น ก็ต่อเมื่อเกษตรกรมีเครื่องจักรเป็นของตนเอง เช่น รถไถ 2 ล้อ (รถไถ เดินตาม) น้ำมันที่ใช้จะเป็นน้ำมันโซล่า จากการสัมภาษณ์ค่าน้ำมันโซล่า ในขณะที่ทำการสำรวจราคาเฉลี่ยไร่ละ 7.00 บาท ค่าน้ำมันจะเป็นค่าใช้จ่ายที่ เป็นเงินสดทั้งสิ้น เกษตรกรมีการใช้น้ำมันเฉลี่ยไร่ละ 3.2029 ลิตร ดังนั้น ค่าใช้จ่ายน้ำมันเฉลี่ยไร่ละ 22.42 บาท คิดเป็นร้อยละ 1.70 ของต้นทุน ทั้งหมด

1.2.5 ค่าอุปกรณ์การเกษตร ได้แก่ ทรัพย์สินทาง การเกษตรซึ่งมีราคาทุนไม่ถึง 100.00 บาท ในที่นี้จะคิดเป็นค่าใช้จ่ายทั้งหมด ภายใน 1 ปี เช่น จอบ เสียม เคียว ค่าอุปกรณ์การเกษตร จะเป็นค่าใช้จ่าย ที่เป็นเงินสดทั้งหมด โดยมีค่าใช้จ่ายเฉลี่ยปีละ 15.51 บาท คิดเป็นร้อยละ 1.17 ของต้นทุนทั้งหมด

1.2.6 ค่าเชื้อโรโซเปียม ในเขตจังหวัดขอนแก่น เกษตรกรเริ่มหันมาปลูกถั่วเหลืองได้ไม่นานนัก ดังนั้นเมล็ดพันธุ์ที่จะนำมาปลูก

จึงมีการคลุกกับเชื้อไรโซเบียมก่อนตามคำแนะนำของเกษตรกรตำบล เชื้อไรโซเบียมนี้ผลิตโดยกรมส่งเสริมการเกษตร บรรจุในถุงถูละ 200 กรัม ในขณะที่สำรวจมีราคาจำหน่ายถูละ 10 บาท ค่าใช้จ่ายเชื้อไรโซเบียมนี้จะ เป็นเงินสดทั้งหมดโดยมีค่าใช้จ่ายเฉลี่ยไร่ละ 18.72 บาท คิดเป็นร้อยละ 1.42 ของต้นทุนทั้งหมด

1.3 ค่าใช้จ่ายอื่น ๆ ประกอบด้วย ค่าซ่อมแซมเครื่องมือ อุปกรณ์การเกษตร ค่าเสียโอกาสเงินลงทุน และค่าดอกเบี้ยเงินกู้ยืม ค่าใช้จ่ายอื่น ๆ นี้ส่วนใหญ่จะเป็นค่าใช้จ่ายที่เป็นเงินสด ยกเว้นค่าเสียโอกาสเงินลงทุนจะเป็นค่าใช้จ่ายที่ไม่เป็นเงินสด ค่าใช้จ่ายอื่น ๆ เฉลี่ยไร่ละ 63.21 บาท คิดเป็นร้อยละ 3.67 ของต้นทุนทั้งหมด ประกอบด้วยค่าใช้จ่ายที่เป็นเงินสดเฉลี่ยไร่ละ 24.73 บาท และค่าใช้จ่ายที่ไม่เป็นเงินสดเฉลี่ยไร่ละ 23.75 บาท โดยมีรายละเอียดดังนี้

1.3.1 ค่าซ่อมแซมเครื่องมืออุปกรณ์การเกษตร เป็นค่าซ่อมแซมที่เกิดขึ้นทั้งปีเฉลี่ยด้วยระยะเวลาตั้งแต่เริ่มเพาะปลูกจนถึงเก็บเกี่ยวรวมเป็นเวลา 4 เดือน และเป็นค่าใช้จ่ายที่เป็นเงินสดทั้งสิ้น โดยมีค่าใช้จ่ายซ่อมแซมเครื่องมืออุปกรณ์การเกษตรเฉลี่ยไร่ละ 21.54 บาท คิดเป็นร้อยละ 1.63 ของต้นทุนทั้งหมด

1.3.2 ค่าเสียโอกาสเงินลงทุนผันแปร เป็นค่าใช้จ่ายที่ไม่เป็นเงินสดทั้งสิ้น โดยมีค่าเสียโอกาสเงินลงทุนผันแปรเฉลี่ยไร่ละ 23.75 บาท คิดเป็นร้อยละ 1.80 ของต้นทุนทั้งหมด รายละเอียดการคำนวณค่าเสียโอกาสเงินลงทุนผันแปรเป็นดังนี้

ปริมาณพื้นที่ที่ใช้เพาะปลูกสำหรับเกษตรกรทั้ง 30 ตัวอย่างรวม 215.25 ไร่ ต้นทุนผันแปรที่เป็นเงินสดรวม* (ยกเว้นดอกเบี้ยเงินกู้ยืม) 163,696.51 บาท อัตราค่าเสียโอกาสเงินลงทุนผันแปร (ดอกเบี้ย) ต่อปี 9.50 เปอร์เซ็นต์ ระยะเวลาตั้งแต่เริ่มปลูกจนสามารถขายได้ 120.00 วัน

* ดูตัวเลขต้นทุนการปลูกข้าวเหลืองรวมในภาคผนวก

ต้นทุนค่าเสียโอกาสเงินลงทุนผันแปรทั้งสิ้น =

$$163,696.51 \times 0.095 \times 120/365 = 5,112.71 \text{ บาท}$$

ต้นทุนค่าเสียโอกาสเงินลงทุนผันแปรเฉลี่ยต่อไร่ = 5,112.71/215.25

$$= 23.75 \text{ บาท}$$

1.3.3 ค่าดอกเบี้ยเงินกู้ยืม เป็นค่าใช้จ่ายที่เป็นเงินสด
ที่เกษตรกรต้องจ่ายสำหรับรายที่มีการกู้ยืมเงินมาเพื่อใช้จ่ายระหว่างการ
เพาะปลูก และจะจ่ายชำระหนี้คืนเจ้าหน้าที่หลังจากที่ได้รับเงินจากการขาย
เมล็ดข้าวเหลือง จากการสำรวจพบว่าค่าดอกเบี้ยเงินกู้ยืมเฉลี่ยไร่ละ 3.19
บาท คิดเป็นร้อยละ 0.24 ของต้นทุนทั้งหมด

2. ต้นทุนคงที่ ได้แก่ ค่าใช้ที่ดิน ค่าเสื่อมราคาอุปกรณ์
การเกษตร และค่าเสียโอกาสเงินลงทุนคงที่ โดยมีต้นทุนคงที่เฉลี่ยไร่ละ
196.30 บาท คิดเป็นร้อยละ 14.86 ของต้นทุนทั้งหมด ประกอบด้วยต้นทุนคงที่
ที่เป็นเงินสดเฉลี่ยไร่ละ 4.42 บาท และต้นทุนคงที่ที่ไม่เป็นเงินสดเฉลี่ยไร่ละ
191.88 บาท ต้นทุนคงที่ต่อปริมาณผลผลิตเฉลี่ยกิโลกรัมละ 0.63 บาท
โดยมีรายละเอียดดังนี้

2.1 ค่าใช้ที่ดิน จากการสำรวจพบว่าเกษตรกรตัวอย่างใน
เขตจังหวัดขอนแก่นส่วนใหญ่มีที่ดินในการปลูกข้าวเหลืองเป็นของตนเอง คือ
ประมาณร้อยละ 93.33 ของจำนวนตัวอย่างทั้งหมด โดยมีค่าใช้จ่ายค่าใช้ที่ดิน
เฉลี่ยไร่ละ 100.00 บาท คิดเป็นร้อยละ 7.57 ของต้นทุนทั้งหมด ประกอบด้วย
ค่าใช้จ่ายที่เป็นเงินสดเฉลี่ยไร่ละ 4.42 บาท และค่าใช้จ่ายที่ไม่เป็น
เงินสดเฉลี่ยไร่ละ 95.58 บาท

2.2 ค่าเสื่อมราคาเครื่องมืออุปกรณ์การเกษตร เป็นค่าใช้จ่าย
ที่ไม่เป็นเงินสดซึ่งคำนวณจากมูลค่าสุทธิของสินทรัพย์ที่ซื้อหลังจากหักมูลค่าซาก
โดยสินทรัพย์ทุกชนิดตีราคามูลค่าซากเท่ากับ 5 เปอร์เซ็นต์ของมูลค่าสินทรัพย์
ที่ซื้อ และมีอายุการใช้งาน 10 ปี ในการศึกษานี้คิดค่าเสื่อมราคาตามวิธี
เส้นตรงหรือ Straight Line Method ค่าเสื่อมราคานี้เป็นค่าเสื่อมราคา
ที่เกิดขึ้นทั้งปีเฉลี่ยด้วยระยะเวลาตั้งแต่เริ่มเพาะปลูกจนถึงเก็บเกี่ยวรวมเป็น
เวลา 4 เดือน จากการศึกษาพบว่าค่าเสื่อมราคาของเกษตรกรในเขตจังหวัด
ขอนแก่นส่วนใหญ่เกิดจาก สินทรัพย์ 2 ประเภทคือ รถไถเดินตาม (2 ล้อ)

และเครื่องพ่นยาปราบศัตรูพืชและวัชพืช โดยมีค่าเสื่อมราคาเฉลี่ยต่อไร่เท่ากับ 96.16 บาท คิดเป็นร้อยละ 7.28 ของต้นทุนทั้งหมด

2.3 ค่าเสียโอกาสเงินลงทุนคงที่ เป็นค่าใช้จ่ายที่ไม่เป็นเงินสดทั้งสิ้น โดยมีค่าเสียโอกาสเงินลงทุนคงที่เฉลี่ยไร่ละ 0.14 บาท คิดเป็นร้อยละ 0.01 ของต้นทุนทั้งหมด รายละเอียดการคำนวณค่าเสียโอกาสเงินลงทุนคงที่เป็นดังนี้

ปริมาณพื้นที่ที่ใช้เพาะปลูกสำหรับเกษตรกรทั้ง 30 ตัวอย่างรวม 215.25 ไร่
ต้นทุนคงที่ที่เป็นเงินสดรวม 951.00 บาท

$$\begin{aligned} \text{ต้นทุนค่าเสียโอกาสเงินลงทุนคงที่ทั้งสิ้น} &= 951 \times 0.095 \times 120/365 \\ &= 29.70 \text{ บาท} \end{aligned}$$

$$\begin{aligned} \text{ต้นทุนค่าเสียโอกาสเงินลงทุนคงที่เฉลี่ยต่อไร่} &= 29.70/215.25 \\ &= 0.14 \text{ บาท} \end{aligned}$$

ผลตอบแทนจากการปลูกถั่วเหลืองของเกษตรกรในเขตจังหวัด

ขอนแก่น

จากการศึกษาพบว่าเกษตรกรในเขตจังหวัดขอนแก่น จะขายถั่วเหลืองทั้งหมดที่ผลิตได้ให้กับพ่อค้าคนกลางโดยไม่มีเก็บเมล็ดถั่วเหลืองเอาไว้ทำพันธุ์ต่อหรือไว้บริโภคเองเลย เนื่องจากการเก็บเมล็ดถั่วเหลืองไว้นานเมื่อเอาไปเพาะปลูก เปอร์เซ็นต์การงอกของเมล็ดถั่วเหลืองนั้นจะต่ำและเกษตรกรไม่นิยมบริโภคถั่วเหลือง เมื่อเกษตรกรเก็บเกี่ยวถั่วเหลืองและนวดเสร็จแล้ว ส่วนใหญ่จะขายเมล็ดถั่วเหลืองนั้นทันที แต่มีบางรายจะเก็บถั่วเหลืองนั้นเอาไว้ก่อนประมาณ 7-10 วัน ทั้งนี้เพื่อรอให้ราคาซื้อเมล็ดถั่วเหลืองของพ่อค้าคนกลางสูงขึ้น ซึ่งราคาซื้อเมล็ดถั่วเหลืองของพ่อค้าคนกลางจะเปลี่ยนแปลงตลอดเวลา ซึ่งขึ้นกับปริมาณผลผลิตของเมล็ดถั่วเหลืองที่ออกสู่ตลาดในเวลานั้น ๆ

จากการศึกษาพบว่าเกษตรกรตัวอย่างในเขตจังหวัดขอนแก่น มีผลผลิตเฉลี่ยต่อไร่เท่ากับ 310.50 กิโลกรัม มีต้นทุนเฉลี่ยต่อไร่ 1,321.31 บาท หรือกิโลกรัมละ 4.25 บาท มีรายได้เฉลี่ยไร่ละ 3,179.25 บาท หรือเฉลี่ยกิโลกรัมละ 10.2391 บาท ดังนั้นเกษตรกรจะมี

รายได้สุทธิหลังหักต้นทุนเฉลี่ยไร่ละ 1,857.94 บาท หรือเฉลี่ยกิโลกรัมละ 5.98 บาท

ต้นทุนการปลูกข้าวเหลืองของเกษตรกรในเขตจังหวัดหนองคาย

ต้นทุนการปลูกข้าวเหลืองของเกษตรกรในจังหวัดหนองคาย ในปีการเพาะปลูก 2531/2532 เฉลี่ยไร่ละ 1,130.36 บาท (ตารางที่ 4.4) ประกอบด้วยต้นทุนที่เป็นเงินสด เฉลี่ยไร่ละ 715.94 บาท และต้นทุนที่ไม่เป็นเงินสดเฉลี่ยไร่ละ 414.42 บาท ในที่นี้เกษตรกรมีผลผลิตเฉลี่ยไร่ละ 213.25 กิโลกรัม คิดเป็นต้นทุนการปลูกเฉลี่ยกิโลกรัมละ 5.30 บาท โดยมีรายละเอียดดังนี้

1. ต้นทุนผันแปร ได้แก่ ค่าแรงงานในการเตรียมดินจนถึงเก็บเกี่ยว นวดและขนขาย ค่าวัสดุการเกษตร และค่าใช้จ่ายอื่น ๆ ต้นทุนผันแปรนี้เฉลี่ยไร่ละ 974.37 บาท คิดเป็นร้อยละ 86.20 ของต้นทุนทั้งหมด ประกอบด้วยต้นทุนผันแปรที่เป็นเงินสดเฉลี่ยไร่ละ 669.99 บาท และต้นทุนผันแปรที่ไม่เป็นเงินสดเฉลี่ยไร่ละ 304.38 บาท ต้นทุนผันแปรเฉลี่ยกิโลกรัมละ 4.57 บาท รายละเอียดต้นทุนผันแปรมีดังนี้

1.1 ค่าแรงในการเตรียมดินปลูกจนถึงเก็บเกี่ยวและนวดและขนขาย แรงงานที่ใช้มีทั้งแรงงานคนและแรงงานเครื่องจักร มีค่าแรงเฉลี่ยไร่ละ 606.57 บาท คิดเป็นร้อยละ 53.66 ของต้นทุนทั้งหมด ประกอบด้วยค่าแรงที่เป็นเงินสดเฉลี่ยไร่ละ 376.99 บาท และค่าแรงที่ไม่เป็นเงินสดเฉลี่ยไร่ละ 229.58 บาท ค่าแรงในการเตรียมดินปลูกจนถึงเก็บเกี่ยว นวดและขนขายประกอบด้วย (ตารางที่ 4.5)

1.1.1 ค่าแรงในการเตรียมดิน การปลูกข้าวเหลืองในฤดูแล้งในพื้นที่เขตชลประทานจะสามารถทำได้ทั้งไม่เตรียมดินและเตรียมดิน ในกรณีที่ปลูกแบบไม่มีการเตรียมดิน เกษตรกรจะปลูกในตอซึ่งข้าว ในกรณีที่มีการเตรียมดินซึ่งใช้มากในพื้นที่ที่มีดินเหนียว จะมีการไถพรวนให้ดินแตกเป็นก้อนเล็ก ๆ ก่อน และจะมีการยกแปลงและทำร่องน้ำ

จากการสำรวจพบว่า เกษตรกรตัวอย่างทุกราย จะใช้วิธีปลูกแบบมีการเตรียมดินก่อน ค่าแรงในการเตรียมดินจะเป็นค่า

ตารางที่ 4.4 ต้นทุนการปลูกข้าวเหลืองในฤดูแล้งต่อไร่ และต่อกิโลกรัม ของเกษตรกรในจังหวัดหนองคาย
ปีการเพาะปลูก 2531/2532 (หน่วย:บาท)

รายการ	ต้นทุนที่เป็น เงินสด	ต้นทุนที่ไม่เป็น เงินสด	ต้นทุนรวม	คิดเป็นร้อยละ ของต้นทุนทั้งหมด
ต้นทุนผันแปร	669.99	304.38	974.37	86.20
1. ค่าแรงในการเตรียมดินถึงเก็บเกี่ยว	376.99	229.58	606.57	53.66
-เตรียมดิน	115.94	33.80	149.75	13.25
-ปลูก	98.30	57.96	156.26	13.82
-ดายหญ้าพรวนดิน	2.67	27.96	30.63	2.71
-ใส่ปุ๋ย	0.00	7.31	7.31	0.65
-พ่นยาปราบศัตรูพืชและวัชพืช	3.12	14.91	18.03	1.59
-ให้น้ำ	0.00	9.79	9.79	0.86
-เก็บเกี่ยว	83.34	71.49	154.83	13.70
-นวดและบรรจุกระสอบ	69.11	5.80	74.91	6.63
-ขนเก็บและขนขาย	4.51	0.56	5.06	0.45
2. ค่าวัสดุการเกษตร	264.23	54.60	318.83	28.21
-ค่าเมล็ดพันธุ์	119.43	42.72	162.15	14.34
-ค่าปุ๋ย	82.94	0.00	82.94	7.34
-ค่ายาปราบศัตรูพืชและวัชพืช	23.27	11.89	35.16	3.11
-ค่าน้ำมันเชื้อเพลิง	12.26	0.00	12.26	1.09
-ค่าอุปกรณ์การเกษตร	11.53	0.00	11.53	1.02
-ค่าเชื้อโรโซเปียม	14.80	0.00	14.80	1.31

ตารางที่ 4.4 (ต่อ)

รายการ	ต้นทุนที่เป็น เงินสด	ต้นทุนที่ไม่เป็น เงินสด	ต้นทุนรวม	คิดเป็นร้อยละ ของต้นทุนทั้งหมด
3. อื่น ๆ	28.77	20.20	48.97	4.33
-ค่าซ่อมแซมอุปกรณ์การเกษตร	5.42	0.00	5.42	0.48
-ค่าเสียโอกาสเงินลงทุนผันแปร	0.00	20.20	20.20	1.78
-ค่าดอกเบี้ยเงินกู้ยืม	23.35	0.00	23.35	2.07
ต้นทุนคงที่	45.95	110.04	155.99	13.80
-ค่าใช้ที่ดิน	45.95	54.05	100.00	8.85
-ค่าเสื่อมราคาอุปกรณ์การเกษตร	0.00	54.55	54.55	4.82
-ค่าเสียโอกาสเงินลงทุนคงที่	0.00	1.44	1.44	0.13
ต้นทุนทั้งหมดต่อไร่	715.94	414.42	1,130.36	100.00
ผลผลิตต่อไร่ (กิโลกรัม)			213.25	
ต้นทุนทั้งหมดเฉลี่ยต่อกิโลกรัม			5.30	
ต้นทุนผันแปรเฉลี่ยต่อกิโลกรัม			4.57	
ต้นทุนคงที่เฉลี่ยต่อกิโลกรัม			0.73	

ตารางที่ 4.5 รายละเอียดค่าแรงที่เป็นเงินสด และค่าแรงที่ไม่เป็นเงินสดเฉลี่ยต่อไร่ ของการปลูกข้าวเหลืองกตุแล้ง ปีการเพาะปลูก 2531/2532 ของเกษตรกรตัวอย่างในเขต จังหวัดหนองคาย

รายการ	แรงงานจ้าง (เงินสด)		ค่าแรงที่เป็น แรงงานจ้าง (บาท) (3)=(1)x(2)	แรงงานครอบครัวและแรงงาน แลกเปลี่ยน (ไม่เป็นเงินสด)		ค่าแรงที่ไม่เป็น เงินสด (บาท) (6)=(4)x(5)	ร้อยละของค่าแรง ที่เป็นเงินสดต่อ ค่าแรงทั้งหมด (7)	ร้อยละของค่าแรง ที่ไม่เป็นเงินสดต่อ ค่าแรงทั้งหมด (8)
	จำนวนวันงาน (วัน) (1)	ค่าจ้างเฉลี่ย ต่อวัน (บาท) (2)		จำนวนวันงาน (วัน) (4)	ค่าจ้างเฉลี่ยต่อ วัน (บาท) (5)			
ค่าแรงในการเตรียมดิน	2.8985	40.00	115.94	0.8450	40.00	33.80	19.11	5.57
ค่าแรงในการปลูก	2.4575	40.00	98.30	1.4490	40.00	57.96	16.21	9.56
ค่าแรงในการดายหญ้า พรุนดิน	0.0668	40.00	2.67	0.6990	40.00	27.96	0.44	4.61
ค่าแรงในการใส่ปุ๋ย	0.0000	40.00	0.00	0.1828	40.00	7.31	0.00	1.21
ค่าแรงในการพ่นยาปราบศัตรูพืชและวัชพืช	0.0312	100.00	3.12	0.1491	100.00	14.91	0.51	2.469
ค่าแรงในการให้น้ำ	0.0000	40.00	0.00	0.2448	40.00	9.79	0.00	1.61
ค่าแรงในการเก็บเกี่ยว	2.0835	40.00	83.34	1.7873	40.00	71.49	13.74	11.79
ค่าแรงในการวัดและบรรจุกระสอบ	1.7278	40.00	69.11	0.1450	40.00	5.80	11.39	0.96
ค่าแรงในการขนเก็บและขนขาย	0.1128	40.00	4.51	0.0140	40.00	0.56	0.74	0.09
			376.99			229.58	62.15	37.85

แรงงานคนเป็นส่วนใหญ่ ซึ่งก็คือแรงงานของเกษตรกรที่มีรถไถเป็นของตนเอง ซึ่งมีอยู่ 18 ราย จากตัวอย่าง 30 ราย ส่วนที่เหลืออีก 12 รายเป็นแรงงานเครื่องจักรซึ่งเป็นค่าแรงที่เกิดจากการว่าจ้าง และผู้รับจ้างจะนำรถไถของตนมาไถให้โดยคิดค่ารับจ้างไถในอัตราไร่ละ 200 บาท จากการศึกษาพบว่าค่าแรงในการเตรียมดินเฉลี่ยไร่ละ 149.75 บาท คิดเป็นร้อยละ 13.25 ของต้นทุนทั้งหมด ประกอบด้วยค่าแรงในการเตรียมดินที่เป็นเงินสดเฉลี่ยไร่ละ 115.94 บาท โดยใช้แรงงานจ้างเท่ากับ 2.8985 วันงาน (Man Day) ค่าแรงในส่วนที่ไม่เป็นเงินสดเฉลี่ยไร่ละ 33.80 บาท โดยใช้แรงงานครอบครัวเท่ากับ 0.8450 วันงาน

1.1.2 ค่าแรงในการปลูก จากการศึกษาพบว่าเกษตรกรตัวอย่างในจังหวัดหนองคายทุกรายจะปลูกข้าวเหลืองโดยวิธีการหยอดเมล็ดพันธุ์ลงในหลุม ซึ่งวิธีนี้เกษตรกรได้รับคำแนะนำจากเกษตรกรอำเภอว่าจะสามารถให้ผลผลิตสูงกว่าการปลูกด้วยวิธีอื่น และจะประหยัดต้นทุนได้มากกว่า ค่าแรงในการปลูกเฉลี่ยไร่ละ 156.26 บาท คิดเป็นร้อยละ 13.82 ของต้นทุนทั้งหมด ประกอบด้วยค่าแรงในการปลูกที่เป็นเงินสดเฉลี่ยไร่ละ 98.30 บาท โดยใช้แรงงานจ้างเท่ากับ 2.4575 วันงาน ค่าแรงในส่วนที่ไม่เป็นเงินสดเฉลี่ยไร่ละ 57.96 บาท โดยใช้แรงงานครอบครัวเท่ากับ 1.4490 วันงาน

1.1.3 ค่าแรงในการดายหญ้าพรวนดิน เกษตรกรบางส่วนจะมีการดายหญ้าและพรวนดินในแปลงข้าวเหลืองด้วย ถึงแม้จะมีการพ่นยาปราบวัชพืชแล้ว เนื่องจากยาปราบวัชพืชไม่สามารถควบคุมวัชพืชได้ทั่วถึง และมีเกษตรกรบางส่วนจะใช้วิธีการดายหญ้า พรวนดิน ทดแทนการพ่นยาปราบวัชพืช เนื่องจากเกษตรกรเหล่านั้นไม่มีทุนเพียงพอ ค่าแรงในการดายหญ้า พรวนดิน เฉลี่ยไร่ละ 30.63 บาท คิดเป็นร้อยละ 2.71 ของต้นทุนทั้งหมด ประกอบด้วยค่าแรงในการดายหญ้า พรวนดิน ที่เป็นเงินสดเฉลี่ยไร่ละ 2.67 บาท โดยใช้แรงงานจ้างเท่ากับ 0.0668 วันงาน ค่าแรงในส่วนที่ไม่เป็นเงินสดเฉลี่ยไร่ละ 27.96 บาท โดยใช้แรงงานครอบครัวเท่ากับ 0.6990 วันงาน

1.1.4 ค่าแรงในการใส่ปุ๋ย เกษตรกรตัวอย่างทุกรายจะมีการใส่ปุ๋ย ซึ่งสูตรของปุ๋ยที่ใส่ส่วนใหญ่จะเหมือน ๆ กันตามคำแนะนำของ

เกษตรอำเภอ ส่วนปริมาณที่ใส่จะแตกต่างกันไปตามเงินทุนของแต่ละราย การใส่ปุ๋ยจะใส่ในแปลงถั่วเหลืองที่มีการเตรียมดินแล้ว โดยใช้วิธีการหว่านปุ๋ย ลงในแปลงก่อนการหยอดเมล็ดพันธุ์ถั่วเหลือง 1-2 วัน ค่าแรงในการใส่ปุ๋ย ซึ่งเป็นค่าแรงที่ไม่เป็นเงินสดทั้งหมดเฉลี่ยไร่ละ 7.31 บาท คิดเป็นร้อยละ 0.65 ของต้นทุนทั้งหมด โดยใช้แรงงานในครอบครัว 0.1828 วันงาน

1.1.5 ค่าแรงในการพ่นยาปราบศัตรูพืชและวัชพืช แรงงานที่ใช้ส่วนใหญ่จะเป็นแรงงานในครอบครัว เพราะค่าแรงในการ พ่นยานี้ค่อนข้างสูง และแรงงานค่อนข้างหายาก เนื่องจากเกรงว่าจะเกิด อันตรายจากการสูดดมยาปราบศัตรูพืชและวัชพืชเข้าไป ดังนั้นต้นทุนค่าแรงที่ เกิดในส่วนนี้จึงเป็นค่าแรงที่ไม่เป็นเงินสดเป็นส่วนใหญ่ ค่าแรงในการพ่นยา ปราบศัตรูพืชและวัชพืชเฉลี่ยไร่ละ 18.03 บาท คิดเป็นร้อยละ 1.59 ของ ต้นทุนทั้งหมด โดยมีส่วนที่เป็นเงินสดเฉลี่ยไร่ละ 3.12 บาท คิดเป็น แรงงานจ้างเท่ากับ 0.0312 วันงาน เป็นค่าแรงที่ไม่เป็นเงินสดเฉลี่ยไร่ละ 14.91 บาท คิดเป็นแรงงานครอบครัวเท่ากับ 0.1491 วันงาน

1.1.6 ค่าแรงในการให้น้ำ เป็นค่าแรงในการควบคุม คุ้และระดับน้ำในแปลงถั่วเหลือง โดยเกษตรกรจะเปิดประตูน้ำเพื่อระบายน้ำ จากคลองชลประทานเข้าสู่แปลงถั่วเหลือง เมื่อระดับน้ำในแปลงมีมากพอ กับความต้องการของถั่วเหลืองก็จะปิดประตูน้ำ จากการสำรวจพบว่าเกษตรกร จะต้องเปิดปิดประตูน้ำเฉลี่ยประมาณ 4 ครั้ง โดยแรงงานที่ใช้ในส่วนนี้เป็น แรงงานในครอบครัวทั้งหมด ดังนั้นค่าแรงในการให้น้ำจึงเป็นต้นทุนที่ไม่เป็น เงินสดทั้งหมด โดยมีค่าแรงเฉลี่ยไร่ละ 9.79 บาท คิดเป็นร้อยละ 0.86 ของต้นทุนทั้งหมด โดยใช้แรงงานครอบครัวเท่ากับ 0.2448 วันงาน

1.1.7 ค่าแรงในการเก็บเกี่ยว เกษตรกรจะเริ่มเก็บ เกี่ยวถั่วเหลืองเมื่อฝักแก่เต็มที่ โดยจะสังเกตได้จากใบจะเปลี่ยนเป็นสีเหลือง และฝักเปลี่ยนเป็นสีน้ำตาล จากการวิจัยพบว่าเกษตรกรตัวอย่างทุกรายใน จังหวัดหนองคายจะใช้แรงงานคนในการเก็บเกี่ยว ไม่มีการใช้เครื่องจักรกล เก็บเกี่ยวเลย ต้นทุนในการเก็บเกี่ยวเฉลี่ยไร่ละ 154.83 บาท คิดเป็นร้อยละ 13.70 ของต้นทุนทั้งหมด ประกอบด้วยต้นทุนที่เป็นเงินสดเฉลี่ยไร่ละ 83.34 บาท โดยมีแรงงานจ้างเท่ากับ 2.0835 วันงาน และต้นทุนที่ไม่เป็นเงินสด

เฉลี่ยไร่ละ 71.49 บาท โดยใช้แรงงานครอบครัวเท่ากับ 1.7873 วันงาน

1.1.8 ค่าแรงในการนวดและบรรจุกระสอบ จากการวิจัยพบว่า หลังจากเกษตรกรเก็บเกี่ยวแล้วจะนำมาผึ่งแดดไว้ประมาณ 1-2 วัน ทั้งนี้เพื่อให้ฝักแห้งสะดวกในการนวด ซึ่งการนวดข้าวเหลืองนั้นสามารถทำได้หลายวิธี แต่เกษตรกรตัวอย่างในจังหวัดหนองคายทุกรายจะนวดข้าวเหลืองด้วยเครื่องนวด โดยจะจ้างพ่อค้าที่มารับซื้อข้าวเหลืองซึ่งมีเครื่องนวดมาด้วย นวดให้ โดยเกษตรกรจะจ่ายเงินสดให้พ่อค้าเหล่านั้น หลังจากได้เมล็ดข้าวเหลืองมาแล้ว เกษตรกรจะนำมาบรรจุกระสอบเพื่อสะดวกในการขนย้าย โดยพ่อค้าผู้รับซื้อข้าวเหลืองจะเป็นผู้นำกระสอบเปล่ามาให้ใส่ ในที่นี้จึงไม่มีต้นทุนค่ากระสอบสำหรับค่าแรงในการนวดและบรรจุกระสอบเฉลี่ยไร่ละ 74.91 บาท คิดเป็นร้อยละ 6.63 ของต้นทุนทั้งหมด ในจำนวนนี้ประกอบด้วยค่าแรงที่เป็นเงินสดเฉลี่ยไร่ละ 69.11 บาท โดยมีการใช้แรงงานว่าจ้าง 1.7278 วันงาน และค่าแรงที่ไม่เป็นเงินสดเฉลี่ยไร่ละ 5.80 บาท โดยมีการใช้แรงงานครอบครัว 0.1450 วันงาน

1.1.9 ค่าแรงงานในการขนเก็บและขนขาย หลังจากที่นวดข้าวเหลืองและบรรจุกระสอบเสร็จแล้ว เกษตรกรส่วนใหญ่จะขายข้าวเหลืองให้กับพ่อค้าที่มารับซื้อทันที และจะมีเกษตรกรบางรายยังไม่ขายข้าวเหลืองทันที แต่จะขนเมล็ดข้าวเหลืองไปเก็บไว้ก่อน ทั้งนี้เพื่อรอให้ราคาข้าวเหลืองดีขึ้นจึงค่อยขนออกมาขาย จากการวิจัยพบว่าค่าแรงในการขนเก็บและขนขายส่วนใหญ่จะใช้แรงงานคนโดยคิดค่าแรงในการขนกระสอบละ 5 บาท สำหรับค่าแรงในการขนเก็บและขนขายเฉลี่ยไร่ละ 5.06 บาท คิดเป็นร้อยละ 0.45 ของต้นทุนทั้งหมด ประกอบด้วยค่าแรงที่เป็นเงินสดเฉลี่ยไร่ละ 4.51 บาท โดยมีการใช้แรงงานว่าจ้าง 0.1128 วันงาน และค่าแรงที่ไม่เป็นเงินสดเฉลี่ยไร่ละ 0.56 บาท โดยมีการใช้แรงงานครอบครัว 0.0140 วันงาน

1.2 ค่าวัสดุการเกษตร เป็นค่าใช้จ่ายที่ใช้สิ้นเปลืองไปกับการปลูกข้าวเหลือง ได้แก่ ค่าเมล็ดพันธุ์ ค่าปุ๋ย ค่ายาปราบศัตรูพืชและวัชพืช ค่าน้ำมันเชื้อเพลิง ค่าอุปกรณ์การเกษตร ค่าซื้อไรโซเบียม ซึ่งส่วนมากจะเป็นค่าใช้จ่ายที่เป็นเงินสด ยกเว้นค่าเมล็ดพันธุ์และค่ายาปราบศัตรูพืชและวัชพืช จะมีส่วนหนึ่งเป็นค่าใช้จ่ายที่ไม่เป็นเงินสด เนื่องจากได้รับความช่วยเหลือ

แบบให้เปล่าจาก กรมส่งเสริมการเกษตร จากการสำรวจพบว่าค่าวัสดุ
การเกษตรเฉลี่ยไร่ละ 318.83 บาท คิดเป็นร้อยละ 28.21 ของต้นทุน
ทั้งหมด ประกอบด้วยค่าใช้จ่ายที่เป็นเงินสดเฉลี่ยไร่ละ 264.23 บาท
ค่าใช้จ่ายที่ไม่เป็นเงินสดเฉลี่ยไร่ละ 54.60 บาท โดยมีรายละเอียดดังนี้

1.2.1 ค่าเมล็ดพันธุ์ ค่าเมล็ดพันธุ์จะมีทั้งค่าใช้จ่าย
ที่เป็นเงินสดและค่าใช้จ่ายที่ไม่เป็นเงินสด ซึ่งในส่วนของค่าใช้จ่ายที่ไม่เป็น
เงินสดเกิดขึ้น เนื่องจากมีเกษตรกรบางรายได้รับแจกเมล็ดพันธุ์ถั่วเหลือง
หรือซื้อเมล็ดพันธุ์ถั่วเหลืองในราคาต่ำกว่าราคาตลาดจากกรมส่งเสริม

การเกษตร โดยเมล็ดพันธุ์ถั่วเหลืองในจังหวัดหนองคายมีราคาขายเฉลี่ย
กิโลกรัมละ 10.585 บาท ดังนั้นค่าต้นทุนเมล็ดพันธุ์เฉลี่ยไร่ละ 162.15 บาท
คิดเป็นร้อยละ 14.34 ของต้นทุนทั้งหมด ประกอบด้วยต้นทุนส่วนที่เป็นเงินสด
เฉลี่ยไร่ละ 119.43 บาท และต้นทุนที่ไม่เป็นเงินสดเฉลี่ยไร่ละ 42.72 บาท

1.2.2 ค่าปุ๋ย จากการสำรวจพบว่า เกษตรกรตัวอย่าง
ในจังหวัดหนองคาย มีการใช้ปุ๋ยเฉลี่ยต่อไร่ในอัตราที่ค่อนข้างต่ำ ทั้งนี้เนื่อง
มาจากปุ๋ยมีราคาค่อนข้างแพง และพบว่าเกษตรกรส่วนใหญ่จะใช้ปุ๋ยสูตร
เดียวกัน เพราะจะได้รับคำแนะนำจากเกษตรตำบลเหมือน ๆ กัน ค่าปุ๋ยนี้
จะมีเฉพาะค่าใช้จ่ายที่เป็นเงินสดเท่านั้น โดยมีต้นทุนค่าปุ๋ยเฉลี่ยไร่ละ 82.94
บาท คิดเป็นร้อยละ 7.34 ของต้นทุนทั้งหมด

1.2.3 ค่ายาปราบศัตรูพืชและวัชพืช จากการสำรวจ
พบว่าเกษตรกรส่วนมากมีการใช้ยาปราบศัตรูพืช เนื่องจากมีแมลงรบกวนแปลง
ถั่วเหลือง และยาปราบศัตรูพืชที่ใช้จะเหมือน ๆ กันตามคำแนะนำจากเกษตรตำบล
ส่วนยาปราบวัชพืชพบว่ามีการใช้กันค่อนข้างน้อยราย ส่วนใหญ่จะกำจัดวัชพืชโดย
วิธีการดายหญ้าพรวนดินแทน ค่าใช้จ่ายยาปราบศัตรูพืชและวัชพืชเฉลี่ยไร่ละ
35.16 บาท คิดเป็นร้อยละ 3.11 ของต้นทุนทั้งหมดซึ่งประกอบด้วยค่าใช้จ่าย
ที่เป็นเงินสดเฉลี่ยไร่ละ 23.27 บาท และค่าใช้จ่ายที่ไม่เป็นเงินสดเฉลี่ยไร่ละ
11.89 บาท ค่าใช้จ่ายที่ไม่เป็นเงินสดเหล่านี้เป็นค่ายาที่ได้รับแจกจากทางการ
หรือซื้อจากทางการในราคาต่ำกว่าราคาตลาด

1.2.4 ค่าน้ำมันเชื้อเพลิง ค่าใช้จ่ายน้ำมันนี้จะเกิดขึ้น
ก็ต่อเมื่อเกษตรกรมีเครื่องจักรเป็นของตนเอง เช่น รถไถ 2 ล้อ (รถไถ

เดินตาม) น้ำมันที่ใช้จะเป็นน้ำมันโซล่า จากการสัมภาษณ์ค่าน้ำมันโซล่า ในขณะทำการสำรวจราคาเฉลี่ย 7.00 บาท ค่าน้ำมันจะเป็นค่าใช้จ่ายที่เป็นเงินสดทั้งสิ้น เกษตรกรมีการใช้น้ำมันเฉลี่ยไร่ละ 1.7514 ลิตร ดังนั้น ค่าใช้จ่ายน้ำมันเฉลี่ยไร่ละ 12.26 บาท คิดเป็นร้อยละ 1.09 ของต้นทุนทั้งหมด

1.2.5 ค่าอุปกรณ์การเกษตร ได้แก่ ทรัพย์สินทางการเกษตรซึ่งมีราคาทุนไม่ถึง 100.00 บาท ในที่นี้จะคิดเป็นค่าใช้จ่ายทั้งหมดภายใน 1 ปี เช่น จอบ เสียม เคียว ค่าอุปกรณ์การเกษตร จะเป็นค่าใช้จ่ายที่เป็นเงินสดทั้งหมด โดยมีค่าใช้จ่ายเฉลี่ยไร่ละ 11.53 บาท คิดเป็นร้อยละ 1.02 ของต้นทุนทั้งหมด

1.2.6 ค่าเชื้อโรโซเปียม ในเขตจังหวัดหนองคาย เกษตรกรเริ่มหันมาปลูกถั่วเหลืองได้ไม่นานนัก ดังนั้นเมล็ดพันธุ์ที่จะนำมาปลูกจึงมีการคลุกกับเชื้อโรโซเปียมก่อนตามคำแนะนำของเกษตรกรตำบล เชื้อโรโซเปียมนี้ผลิตโดยกรมส่งเสริมการเกษตร บรรจุในถุงถุงละ 200 กรัม ในขณะที่สำรวจมีราคาจำหน่ายถุงละ 10 บาท ค่าใช้จ่ายเชื้อโรโซเปียมนี้จะเป็นเงินสดทั้งหมดโดยมีค่าใช้จ่ายเฉลี่ยไร่ละ 14.80 บาท คิดเป็นร้อยละ 1.31 ของต้นทุนทั้งหมด

1.3 ค่าใช้จ่ายอื่น ๆ ประกอบด้วย ค่าซ่อมแซมเครื่องมือ อุปกรณ์การเกษตร ค่าเสียโอกาสเงินลงทุน และค่าดอกเบี้ยเงินกู้ยืม ค่าใช้จ่ายอื่น ๆ นี้ส่วนใหญ่จะเป็นค่าใช้จ่ายที่เป็นเงินสด ยกเว้นค่าเสียโอกาสเงินลงทุนจะเป็นค่าใช้จ่ายที่ไม่เป็นเงินสด ค่าใช้จ่ายอื่น ๆ เฉลี่ยไร่ละ 48.97 บาท คิดเป็นร้อยละ 4.33 ของต้นทุนทั้งหมด ประกอบด้วยค่าใช้จ่ายที่เป็นเงินสดเฉลี่ยไร่ละ 28.77 บาท และค่าใช้จ่ายที่ไม่เป็นเงินสดเฉลี่ยไร่ละ 20.20 บาท โดยมีรายละเอียดดังนี้

1.3.1 ค่าซ่อมแซมเครื่องมืออุปกรณ์การเกษตร เป็นค่าซ่อมแซมที่เกิดขึ้นทั้งปีเฉลี่ยด้วยระยะเวลาตั้งแต่เริ่มเพาะปลูกจนถึงเก็บเกี่ยวรวมเป็นเวลา 4 เดือน และเป็นค่าใช้จ่ายที่เป็นเงินสดทั้งสิ้น โดยมีค่าใช้จ่ายซ่อมแซมเครื่องมืออุปกรณ์การเกษตรเฉลี่ยไร่ละ 5.42 บาท คิดเป็นร้อยละ 0.48 ของต้นทุนทั้งหมด

1.3.2 ค่าเสียโอกาสเงินลงทุนผันแปร เป็นค่าใช้จ่ายที่ไม่เป็นเงินสดทั้งสิ้น โดยมีค่าเสียโอกาสเงินลงทุนเฉลี่ยไร่ละ 20.20 บาท คิดเป็นร้อยละ 1.78 ของต้นทุนทั้งหมด รายละเอียดการคำนวณค่าเสียโอกาสเงินลงทุนผันแปรเป็นดังนี้

ปริมาณพื้นที่ที่ใช้เพาะปลูกสำหรับเกษตรกรทั้ง 30 ตัวอย่างรวม 224.63 ไร่ ต้นทุนผันแปรที่เป็นเงินสดรวม* (ยกเว้นดอกเบี้ยเงินกู้ยืม) 145,253.64 บาท อัตราค่าเสียโอกาสเงินลงทุนผันแปร (ดอกเบี้ย) ต่อปี 9.50 เปอร์เซ็นต์ ระยะเวลาตั้งแต่เริ่มปลูกจนสามารถขายได้ 120.00 วัน

ต้นทุนค่าเสียโอกาสเงินลงทุนผันแปรทั้งสิ้น

$$= 145,253.64 \times 0.095 \times 120/365 = 4,536.69 \text{ บาท}$$

$$\begin{aligned} \text{ต้นทุนค่าเสียโอกาสเงินลงทุนผันแปรเฉลี่ยต่อไร่} &= 4,536.69/224.63 \\ &= 20.20 \text{ บาท} \end{aligned}$$

1.3.3 ค่าดอกเบี้ยเงินกู้ยืม เป็นค่าใช้จ่ายที่เป็นเงินสดที่เกษตรกรต้องจ่ายสำหรับรายที่มีการกู้ยืมเงินมาเพื่อใช้จ่ายระหว่างการเพาะปลูก และจะจ่ายชำระหนี้คืนเจ้าหนี้ภายหลังจากที่ได้รับเงินจากการขายเมล็ดข้าวเหลือง จากการสำรวจพบว่าค่าดอกเบี้ยเงินกู้ยืมเฉลี่ยไร่ละ 23.35 บาท คิดเป็นร้อยละ 2.07 ของต้นทุนทั้งหมด

2. ต้นทุนคงที่ ได้แก่ ค่าใช้ที่ดิน ค่าเสื่อมราคาอุปกรณ์การเกษตร และค่าเสียโอกาสเงินลงทุนคงที่ โดยมีต้นทุนคงที่เฉลี่ยไร่ละ 155.99 บาท คิดเป็นร้อยละ 13.80 ของต้นทุนทั้งหมด ประกอบด้วยต้นทุนคงที่เป็นเงินสดเฉลี่ยไร่ละ 45.95 บาท และต้นทุนคงที่ที่ไม่เป็นเงินสดเฉลี่ยไร่ละ 110.04 บาท ต้นทุนคงที่ต่อปริมาณ ผลผลิตเฉลี่ยกิโลกรัมละ 0.73 บาท โดยมีรายละเอียดดังนี้

* ดูตัวเลขต้นทุนการปลูกข้าวเหลืองรวมในภาคผนวก

2.1 ค่าใช้ที่ดิน จากการสำรวจพบว่าเกษตรกรตัวอย่างใน
 เขตจังหวัดหนองคายส่วนใหญ่มีที่ดินในการปลูกข้าวเหลืองเป็นของตนเอง คือ
 ประมาณร้อยละ 96.67 ของจำนวนตัวอย่างทั้งหมด โดยมีค่าใช้จ่ายค่าใช้ที่ดิน
 เฉลี่ยไร่ละ 100.00 บาท คิดเป็นร้อยละ 8.85 ของต้นทุนทั้งหมด ประกอบ
 ด้วยค่าใช้จ่ายที่เป็นเงินสดเฉลี่ยไร่ละ 45.95 บาท และค่าใช้จ่ายที่ไม่เป็น
 เงินสดเฉลี่ยไร่ละ 54.05 บาท

2.2 ค่าเสื่อมราคาเครื่องมืออุปกรณ์การเกษตร เป็นค่าใช้จ่าย
 ที่ไม่เป็นเงินสดซึ่งคำนวณจากมูลค่าสุทธิของสินทรัพย์ที่ซื้อหลังจากหักมูลค่าซาก
 โดยสินทรัพย์ทุกชนิดตีราคามูลค่าซากเท่ากับ 5 เปอร์เซ็นต์ของมูลค่าสินทรัพย์
 ที่ซื้อ และมีอายุการใช้งาน 10 ปี ในการศึกษาใช้คิดค่าเสื่อมราคาตามวิธี
 เส้นตรงหรือ Straight Line Method ค่าเสื่อมราคานี้เป็นค่าเสื่อมราคา
 ที่เกิดขึ้นทั้งปีเฉลี่ยด้วยระยะเวลาตั้งแต่เริ่มเพาะปลูกจนถึงเก็บเกี่ยวรวมเป็น
 เวลา 4 เดือน จากการศึกษาพบว่าค่าเสื่อมราคาของเกษตรกรในเขตจังหวัด
 หนองคายส่วนใหญ่เกิดจาก สินทรัพย์ 2 ประเภทคือ รถไถเดินตาม (2 ล้อ)
 และเครื่องพ่นยาปราบศัตรูพืชและวัชพืช โดยมีค่าเสื่อมราคาเฉลี่ยต่อไร่เท่ากับ
 54.55 บาท คิดเป็นร้อยละ 4.82 ของต้นทุนทั้งหมด

2.3 ค่าเสียโอกาสเงินลงทุนคงที่ เป็นค่าใช้จ่ายที่ไม่เป็น
 เงินสดทั้งสิ้น โดยมีค่าเสียโอกาสเงินลงทุนคงที่เฉลี่ยไร่ละ 1.44 บาท คิดเป็น
 ร้อยละ 0.13 ของต้นทุนทั้งหมด รายละเอียดการคำนวณค่าเสียโอกาสเงิน
 ลงทุนคงที่เป็นดังนี้

ปริมาณพื้นที่ที่ใช้เพาะปลูกสำหรับเกษตรกรทั้ง 30 ตัวอย่างรวม 224.63 ไร่
 ต้นทุนคงที่ที่เป็นเงินสดรวม 10,322.48 บาท

ต้นทุนค่าเสียโอกาสเงินลงทุนคงที่

$$= 10,322.48 \times 0.095 \times 120/365 = 322.40 \text{ บาท}$$

$$\text{ต้นทุนค่าเสียโอกาสเงินลงทุนคงที่ต่อไร่} = 322.40/224.63$$

$$= 1.44 \text{ บาท}$$

ผลตอบแทนจากการปลูกถั่วเหลืองของเกษตรกรในเขตจังหวัด

หนองคาย

จากการศึกษาพบว่าเกษตรกรในเขตจังหวัดหนองคาย เมื่อเก็บเกี่ยวถั่วเหลืองและนวดเสร็จแล้ว ส่วนใหญ่จะขายเมล็ดถั่วเหลืองนั้นทันที โดยไม่มีการเก็บไว้เพื่อรอให้ราคาปรับตัวสูงขึ้นเลย

เกษตรกรในเขตจังหวัดหนองคายมีผลผลิตถั่วเหลืองเฉลี่ยต่อไร่เท่ากับ 213.25 กิโลกรัม มีต้นทุนเฉลี่ยต่อไร่ 1,130.36 บาท หรือ กิโลกรัมละ 5.30 บาท มีรายได้เฉลี่ยไร่ละ 2,080.17 บาท หรือเฉลี่ย กิโลกรัมละ 9.7546 บาท ดังนั้นเกษตรกรจะมีรายได้สุทธิหลังหักต้นทุนเฉลี่ยไร่ละ 949.81 บาท หรือกิโลกรัมละ 4.45 บาท

ต้นทุนการปลูกถั่วเหลืองเฉลี่ยของเกษตรกรในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

เฉียงเหนือ

ต้นทุนการปลูกถั่วเหลืองเฉลี่ยของเกษตรกรในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือ คำนวณได้จากการนำเอาต้นทุนการปลูกถั่วเหลืองรวมของเกษตรกรในจังหวัดขอนแก่น รวมกับต้นทุนการปลูกถั่วเหลืองรวมของเกษตรกรในจังหวัดหนองคาย แล้วหารด้วยจำนวนไร่ที่ปลูกรวมของเกษตรกรตัวอย่างทั้ง 2 จังหวัด

จากการศึกษาพบว่า ต้นทุนการปลูกถั่วเหลืองเฉลี่ยของเกษตรกรในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ในปีการเพาะปลูก 2531/2532 เฉลี่ยไร่ละ 1,224.45 บาท (ตารางที่ 4.6) ประกอบด้วยต้นทุนเป็นเงินสดเฉลี่ยไร่ละ 741.47 บาท และต้นทุนที่ไม่เป็นเงินสดเฉลี่ยไร่ละ 482.98 บาท ทั้งนี้ต้นทุนทั้งหมดแบ่งออกเป็น ต้นทุนผันแปรเฉลี่ยไร่ละ 1,048.72 บาท และต้นทุนคงที่เฉลี่ยไร่ละ 175.73 บาท โดยเกษตรกรมีผลผลิตเฉลี่ยไร่ละ 260.84 กิโลกรัม คิดเป็นต้นทุนการปลูกเฉลี่ยกิโลกรัมละ 4.69 บาท

ตารางที่ 4.6 ต้นทุนการปลูกข้าวเหลืองในฤดูแล้งเฉลี่ยต่อไร่ และต่อกิโลกรัม ของเกษตรกรในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ
ปีการเพาะปลูก 2531/2532 (หน่วย: บาท)

รายการ	ต้นทุนที่เป็น เงินสด	ต้นทุนที่ไม่เป็น เงินสด	ต้นทุนรวม	คิดเป็นร้อยละ ของต้นทุนทั้งหมด
ต้นทุนผันแปร	715.84	332.88	1,048.72	85.65
1. ค่าแรงในการเตรียมดินถึงเก็บเกี่ยว	348.71	264.03	612.74	50.04
- เตรียมดิน	72.26	39.61	111.87	9.14
- ปลูก	85.56	62.13	147.68	12.06
- คายหญ้าพรวนดิน	5.46	33.05	38.51	3.15
- ใส่ปุ๋ย	0.36	8.78	9.14	0.75
- พ่นยาปราบศัตรูพืชและวัชพืช	6.82	18.20	25.02	2.04
- ให้น้ำ	0.00	9.96	9.96	0.81
- เก็บเกี่ยว	84.39	78.63	163.02	13.31
- นวดและบรรจุกระสอบ	86.95	13.10	100.05	8.17
- ขนเก็บและขนขาย	6.92	0.57	7.49	0.61
2. ค่าวัสดุการเกษตร	340.34	46.27	386.61	31.57
- ค่าเมล็ดพันธุ์	181.57	25.13	206.70	16.88
- ค่าปุ๋ย	83.57	0.00	83.57	6.82
- ค่ายาปราบศัตรูพืชและวัชพืช	27.77	21.14	48.91	3.99
- ค่าน้ำมันเชื้อเพลิง	17.23	0.00	17.23	1.41
- ค่าอุปกรณ์การเกษตร	13.48	0.00	13.48	1.10
- ค่าเชื้อโรโซโซเปียม	16.72	0.00	16.72	1.37

ตารางที่ 4.6 (ต่อ)

รายการ	ต้นทุนที่เป็น เงินสด	ต้นทุนที่ไม่เป็น เงินสด	ต้นทุนรวม	คิดเป็นร้อยละ ของต้นทุนทั้งหมด
3. อื่น ๆ	26.79	22.58	49.37	4.03
-ค่าซ่อมแซมอุปกรณ์การเกษตร	13.31	0.00	13.31	1.09
-ค่าเสียโอกาสเงินลงทุนผันแปร	0.00	22.58	22.58	1.84
-ค่าดอกเบี้ยเงินกู้ยืม	13.48	0.00	13.48	1.10
ต้นทุนคงที่	25.63	150.10	175.73	14.35
-ค่าใช้ที่ดิน	25.63	74.39	100.02	8.17
-ค่าเสื่อมราคาอุปกรณ์การเกษตร	0.00	74.91	74.91	6.12
-ค่าเสียโอกาสเงินลงทุนคงที่	0.00	0.80	0.80	0.07
ต้นทุนทั้งหมดต่อไร่	741.47	482.98	1,224.45	100.00
ผลผลิตต่อไร่ (กิโลกรัม)			260.84	
ต้นทุนทั้งหมดเฉลี่ยต่อกิโลกรัม			4.69	
ต้นทุนผันแปรเฉลี่ยต่อกิโลกรัม			4.02	
ต้นทุนคงที่เฉลี่ยต่อกิโลกรัม			0.67	

ผลตอบแทนจากการปลูกข้าวเหลืองเฉลี่ยของเกษตรกรในเขตภาค
ตะวันออกเฉียงเหนือ

เกษตรกรตัวอย่างผู้ปลูกข้าวเหลืองมีผลผลิตเฉลี่ยไร่ละ
260.84 กิโลกรัม และสามารถขายผลผลิตได้เฉลี่ยไร่ละ 2,618.00 บาท
หรือเฉลี่ยกิโลกรัมละ 10.0368 บาท ดังนั้นเกษตรกรจะมีรายได้สุทธิหลังหัก
ต้นทุนเฉลี่ยไร่ละ 1,393.55 บาท หรือเฉลี่ยกิโลกรัมละ 5.34 บาท